

14.09.2018

Työryhmän kokous 31.8.2018

Aika	31.8.2018, klo 9.00-12.00
Paikka	Sisäministeriö, Kirkkokatu 12, nh. Mauri
Jäsenet	

Nimi	Läsnä	Poissa
Neuvotteleva virkamies Kirsi Rajaniemi (puheenjohtaja)	X	
Pelastusylitarkastaja Veli-Pekka Hautamäki	X	
Ylitarkastaja Björn Johansson	X	
Johtava asiantuntija Sanna-Mari Karjalainen	X	
Ylitarkastaja Karoliina Meurman	X	
Yli-insinööri Jaana Rajakko	X	
Ryhmäpäällikkö Markus Kauppinen	X	

1 Kokouksen avaus

Puheenjohtaja avasi kokouksen.

Edellisen kokouksen pöytäkirjaan ei ollut kommentoitavaa.

Markus Kauppinen Tukesista osallistui kokoukseen asiantuntijana.

2 Käsisammuttimien vaatimukset ja suhde standardeihin

Käsisammuttimista on ollut kansallista sääntelyä ainakin vuodesta 1978 lähtien. Moni säännös on lähtöisin tältä ajalta ja sääntelyn perusteista ei ole olemassa tarkkaa historiatietoa. Tästä syystä sääntelyn tosiasiallinen tarve on selvitettävä.

Käsisammuttimien tarkempi sääntely kohdistuu kannettaviin ja mukana kuljetettaviin korkeintaan 20 kg käsisammuttimiin. Tätä suuremmat ns. kärrysammuttimet ovat yleensä ammattilaistuotteita, joiden sammutusominaisuudet määritellään tilausten perusteella esim. 50 kg:n sammutin. Käsisammuttimien soveltamisalaa ei ole tarve laajentaa.

Käsisammuttimet kuuluvat painelaitedirektiivin soveltamisalaan. Painelaiteturvallisuuden osalta käsisammuttimia ei erotella eri luokkiin täyttöpaineen perusteella. Käsisammuttimesta painelaitteen osia ovat itse säiliö, käyttölaite, mahdollinen varolaitte (varoventtiili) sekä paineen ilmaisulaitteet (painemittari).

Painelaitedirektiivin mukainen tuotteen CE -merkintä ja vaatimustenmukaisuus kattaa ainoastaan astian paineominaisuudet. Painelaitesäädöksissä on säädetty paineenkestävyyttä koskevista valmistajan merkinnöistä kuten astian valmistusvuosi ja eränumero. Painelaitedirektiivin mukaan tuotteen mukana on oltava käyttöohjeet painelaitteena.

Painelaitedirektiivi ei ota kantaa käsisammuttimen sammutusominaisuuksiin, laitteen väriin tai merkintöihin käsisammuttimena. Painelaitteiden ilmoitettu laitos voisi periaatteessa tarkastaa käsisammuttimista käsisammuttimien väriä ja merkintöjä, mutta ei sammutusominaisuuksia. Sammutusominaisuuksista ja käsisammuttimen käyttöohjeista säätäminen on kansallista sääntelyä.

Käsisammuttimista painelaitteina voidaan viitata painelaitedirektiiviin ja painelaitesäädäntöön, erikseen ei tarvitse enää samoista asioista säätää. Käsisammuttimien sammutusominaisuuksista säätäminen ei sisälly

14.09.2018

painelaitesäädäntöön eli niistä on säädettävä laitelain nojalla, jos kansallinen sääntely edelleen katsotaan perustelluksi.

2.1 Käsiammuttimen väri

Nykyinen käsiammuttinasetus määrittää punaisen värin pakolliseksi, pelkkä painelaitteevaatimukseen viittaaminen ei riitä. Standardin EN 3-7 mukaan käsiammuttimen rungon värin on oltava punainen, 10 % voi olla muuta väriä. Esimerkiksi hiilidioksidisammuttimissa käsiammuttimen kaulus on harmaa. Koska eurooppalaisessa standardissa määritellään käsiammuttimen rungon väriksi punainen, ei punaisen väriin edellyttäminen ole kaupan este.

Ruotsissa ei ole käsiammuttimille vastaavaa sääntelyä kuin Suomessa. Ruotsissa viranomaiset ovat käytännössä sallineet, että kuluttajille saa myydä muitakin kuin EN-standardin mukaisia punaisia käsiammuttimia, kunhan merkinnät on tehty kontrastiväreillä.

Painelaitteena käsiammuttin on vaarallinen tulipalossa, sillä se on samanlainen kaasupullo kuin esim. sukelluspullo. Design –sammuttimia saattaisi olla vaikea mieltää kaasupulloksi, jossa on räjähdysriski.

Koska painelaitedirektiivi ei säätele paineastian väriä, on sukelluspulloissa perinteisen keltaisen värin rinnalle tulleet viime aikoina myös muita väri vaihtoehtoja.

2.2 Käsiammuttimen lämpötilankestävyys

Käsiammuttinasetuksen mukaan ulko käyttöön tai kylmissä tiloissa käytettäväksi tarkoitetun käsiammuttimen on läpäistävä toimintalämpötilakoe vähintään -30 asteen lämpötilassa. Ulkolämpötilassa säilyttämistä parempi ilmaisu olisi esim. viittaaminen jäätymisriskiin.

Koska käsiammutinta ei ole aina pakko sijoittaa ulkotiloihin, voi markkinoille saattaa myös tuotteita, jotka eivät tuota -30 asteen toimintalämpötilakoetta ole läpäisseet. Jos käsiammuttin on liian kylmässä, se ei välttämättä toimi.

Käsiammuttimen omistaja / haltija päättää käsiammuttimen sijoittamisesta tiettyyn paikkaan esim. kylmään varastorakennukseen tai autokatokseen, ei tuotteen valmistaja tai myyjä. Tällöin vastuu sopivan käsiammuttimen valinnasta on asiakkaalla.

Standardin mukaan valmistajan tulee merkitä tuotteen suurin ja pienin toimintalämpötila. Käsiammuttimet testataan painelaitteena 60-70 asteessa.

2.3 Käsiammuttimen merkinnät ja mukana tulevat ohjeet

Käsiammuttimien merkintöjen tulee olla selkeitä, jotta käyttäjä osaa valita oikeanlaisen tuotteen. Kaikkien dokumenttien, jotka kulkevat tuotteen mukana, pitää olla suomen ja ruotsin kielellä. Kieliasiaista on säädettävä lakitasolla.

Painelaitelain (1144/2016) 18 §:ssä on säädetty tarkemmin, mitä ohjeita, turvallisuustietoja ja merkintöjä painelaitteessa on oltava.

Itse tuotteessa tulisi olla kiinni kansallisella kielellä kaikki ne olennaiset tiedot, joita tarvitaan turvallisen käytön kannalta. Kuvat ovat sallittuja. Käsiammuttimessa ei ole arvokilpeä, joten sitä ei tarvitse kääntää.

3. Käsiammuttimien huolto- ja tarkastustoiminnan sääntely

Käsiammuttimien tarkastamisesta ja huollosta on säädetty monitasoisesti. Käsiammuttimelle on tehtävä tarkastus- ja huoltotoimenpiteitä sekä painelaitteena että SM:n asetuksen mukaisesti käsiammuttimena.

3.1 Tarkastaminen painelaitteena

Käsiammuttimet luetaan painelaitelain 2 §:n 6 kohdassa tarkoitettuihin kuljetettavan painelaitteen kaltaisiksi painelaitteiksi. Painelaitelain 86 §:n mukaan näihin tuotteisiin

14.09.2018

sovelletaan painelaitelain luvun 12 säännöksiä. Painelaitelain 95 §:n mukaan käsisammuttimien määräaikaistarkastus on tehtävä 11 vuoden välein. Tämä määräaikaistarkastus sisältää säiliön koeponnistuksen eli painekokeen.

Painelaitelaissa tarkastus –sana viittaa aina tarkastuslaitoksen tekemään tarkastukseen eli kolmannen osapuolen tarkastukseen. Painelaitteena tehtävän määräaikaistarkastuksen tekijästä on säädetty tarkemmin LVM:n vaarallisten aineiden kuljetuksesta annetuissa säädöksissä. Trafi hyväksyy määräaikaistarkastuksia tekevät tarkastuslaitokset, käytännössä Trafi hyväksyy tarkastuslaitoksen laatu järjestelmän.

Painelaitteen määräaikaistarkastukseen sisältyy säiliön sisäpuolinen tarkastus ja painekoe. Paineen aiheuttamat riskit ovat suuremmat hiilidioksidisammuttimilla, koska niissä on muita käsisammuttimia korkeampi paine. Jauhesammuttimien tyyppi hyväksyntään kuuluu astian sitkeyden tarkastaminen. Tällä yritetään estää astian hajoaminen sirpalemaisesti. Paineen puolesta painekoevaatimuksen poistoa olisi mahdollista harkita jauhe- ja nestesammuttimilta, mutta saavutettava hyöty on minimaalinen.

Käsisammuttimen säiliö on kohtuullisen pienikokoinen ja aukko vielä pienikokoisempi. Jos painekokeita ei jatkossa tehtäisi, voisi silmämääräisestä pienen peilin avulla tehtävästä tarkastuksesta mennä läpi sellaisia käsisammuttimia, joissa on vikaa rungon eheydessä ja silmämääräinen tarkastus huollon yhteydessä ei välttämättä olisi kattava ja aukoton.

3.2 Tarkastaminen ja huoltaminen käsisammuttimena

SM:n asetuksessa on säädetty erikseen käsisammuttimien tarkastuksesta ja huollosta. Tarkastuksella tarkoitetaan toimenpiteitä, joilla todetaan käsisammuttimen toimintakunta, tarkastus on huoltoa kevyempi. Huollossa käsisammuttimen saatetaan toimintakuntoon ja huollon yhteydessä tehdään käsisammuttimelle painekoe.

Käsisammuttimien osalta tarkastus- ja huoltotermit ovat erilaiset kuin muilla tuotteilla, sillä lähtökohtaisesti huolto on kevyempi menettely kuin kolmannen osapuolen tekemä tarkastus vrt. paloilmotimet. Käsisammuttimien tarkastus –termiä olisi kenties hyvä muuttaa enemmän sisältöä vastaavaksi esim. toimintatarkastukseksi (funktionsgranskning).

Käsisammuttimien tuotestandardeissa ei ole pohdittu käsisammuttimien huoltoa ja tarkastamista. Tuotestandardi edellyttää kuitenkin, että tuotteen mukana annetaan riittävät tiedot ja etiketissä pitää lukea huollosta ja tarkastuksesta jotain.

Käsisammuttimien tarkastuksen ja huollon sisällöstä ei ole säädetty tarkemmin asetuksessa, ainoastaan perustelumuiotiossa. Sisältö on nostettava säädöstasolle.

Jauhesammuttimissa on riskinä se, että sammutin vuotaa vähitellen ja paine poistuu asiasta esim. sen takia, että tiivisteeseen menee jauhetta. Tästä syystä vaatimuksena on, että sammuttimen paineistustilan tulee olla eri kuin jauheen täyttötila. Jos tarkastus- ja huoltotyön asianmukainen tekeminen edellyttää tiloilta jotain, on tiloista ja tarkastusautojen vaatimuksista säädettävä. Lähtökohtaisesti käsisammuttimien toimintatarkastukset tehdään asiakkaan tiloissa, huoltotyö vaatii tiloilta enemmän.

SM:n asetuksessa säädetty velvollisuus pitää luetteloa tarkastetuista käsisammuttimista on raskas velvoite yritykselle, koska kyse on henkilörekisteristä. Painelaitesäädöksissä velvoite pitää luetteloa koskee ainoastaan isompia painelaitteita, pienet paineastiat on jätetty luettelointivelvoitteen ulkopuolelle. Jos käsisammuttimien luettelointia edellytetään jatkossa, tulisi vaatimus nostaa lakitasolle.

Käsisammuttimeen kiinnitettävät tarkastus- ja huoltolipukkeet ovat tärkeä sekä valvonnan että käsisammuttimen omistajan oman huolehtimisvelvoitteen kannalta. Lipukkeilta edellytettävät tiedot on käytävä vielä läpi.

Sääntelyllä ei tule rajoittaa tekniikan kehittymistä ja esim. huoltovapaat käsisammuttimet tulee huomioida. Lähtökohtana voisi olla se, että valmistaja antaa

14.09.2018

käsisammuttimelleen tarkastus- ja huoltovälit. Jos valmistaja ei näitä anna, tulisi kuitenkin säätää ”perälaudasta”. Selvitettävä, miten asiassa menetellään muissa maissa esim. Ruotsin SS-standardissa.

3.3 Käsisammutinliikkeiden sääntely

Käsisammuttimien huoltoliikkeillä vaatimukset kohdistuvat vastuuhenkilöön, työtilaan ja laitteisiin. Sääntelyn taso pitää johtaa työn tekemisen vaativuudesta.

Työn tekemisen sääntelevä antaa asiakkaalle oletettaman, että työ tehdään asianmukaisesti, työn sisältö vastaa tarkoitustaan sekä työn suorittaa osaava henkilö. Lisäksi tarkastuksen teettäminen antaa oletettaman, että tuote on turvallisesti käytettävissä seuraavaan tarkastukseen asti.

Käsisammuttimien tarkastamisesta ja huoltamisesta tullaan tarvitsemaan kansallista sääntelyä. Osa nykyisissä asetuksissa olevista asioista on siirrettävä lakitasolle.

Käsisammuttimien huoltoliikkeen vastuuhenkilöllä ei ole muita vaatimuksia kuin huoltotutkinnon suorittaminen, työntekijälle ei ole säädetty vaatimuksia. Koska tutkinnon suorittaminen on elinkeinonharjoittamisen ehto, on siitä säädettävä lakitasolla. Liikkeen toimintailmoituksen sääntely tulee käydä läpi.

Tutkinnon edellyttämistä on perustu sillä, ettei alalle ole olemassa soveltuvaa koulutusta. Tutkinnolla vastuuhenkilö todentaa säädösosaamisensa ja osoittaa osaavansa käytännössä tarkastaa ja huoltaa käsisammuttimia.

Nykyisin sekä huoltoliikkeen että vastuuhenkilön ilmoituksilla on määräaika. Muilla sektoreilla ainoastaan vastuuhenkilön on tehtävä uusintailmoitus määräajoin, liikkeen on ilmoitettava aloittamisen lisäksi ainoastaan toiminnan olennaisista muutoksista esim. vastuuhenkilön vaihtumisesta ja toiminnan lopettamisesta.

Laitelaissa eikä laissa Turvallisuus- ja kemikaalivirastosta (1261/2010) määritellä kovin tarkasti esimerkiksi sitä, millä perusteella Tukes voi antaa oikeudet pätevyystutkintojen eli tenttien järjestämiseen ja millä perusteella järjestämisoikeus voidaan ottaa pois. Nykyisin SPEK on ainoa taho, joka on hakenut lupaa käsisammuttimien huoltoliikkeiden tutkintojen järjestämiseen. Koska tutkintoon johtavan koulutuksen järjestämisen tulee olla avointa, tulisi tutkinnon sisältöä määritellä tarkemmin.

Kentälle on muodostunut kahdenlaisia käsisammuttimien huoltoliikkeitä: pelkkiä tarkastuksia tekeviä sekä tarkastuksia ja huoltoja tekeviä. Jos huoltoliikkeen edellytykset mm. tilojen osalta riittävät ainoastaan käsisammuttimien tarkastamiseen, tulisi tämän käydä ilmi Tukesin rekisteristä esim. kylmälaitealan tavoin.

Jos tarkastuksen ja huollon tekeminen eriytetään liiketasolla, tulisi sen näkyä myös liikkeen vaatimuksissa kuten ilmoituksessa, vastuuhenkilössä sekä huoltopaikassa. Koska tutkinnon edellyttäminen yritykseltä on raskas velvoite, onko perusteita asettaa sellaista pelkkiä tarkastuksia tekevälle yritykselle. Asiassa on analogia myös paloilmoittimien ja sammutuslaitteistojen asennusliikkeisiin, joiden osalta on pohdittavana asennustyön ja huoltotyön eriyttäminen.

4 Tarkastuslaitosten toiminnan sääntely

Kokouksessa ei ehditty käsitellä tarkastuslaitoksia koskevia asioita. Markus Kauppisen asiantuntemusta tarvitaan myös jatkossa, joten mahdollisesti nimitetään hänet virallisesti työryhmän jäseneksi.

5 Kokouksen päättäminen

Työryhmän loppuvuoden kokoukset ovat aina klo 9-12 seuraavasti: 19.9.2018, 2.10.2018, 22.10.2018, 6.11.2018, 19.11.2018 ja 13.12.2018.

2.10.2018 pidettävässä kokouksessa on tarkoitus keskittyä tuotteiden teknisiin vaatimuksiin.

14.09.2018

Puheenjohtaja päätti kokouksen.

Neuvotteleva virkamies, puheenjohtaja Kirsi Rajaniemi

Yli-insinööri Jaana Rajakko

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä. Sisäministeriö
14.09.2018 klo 09:46. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaamosta.

Jakelu Työryhmän jäsenet

Tiedoksi Valtioneuvoston hankeikkuna